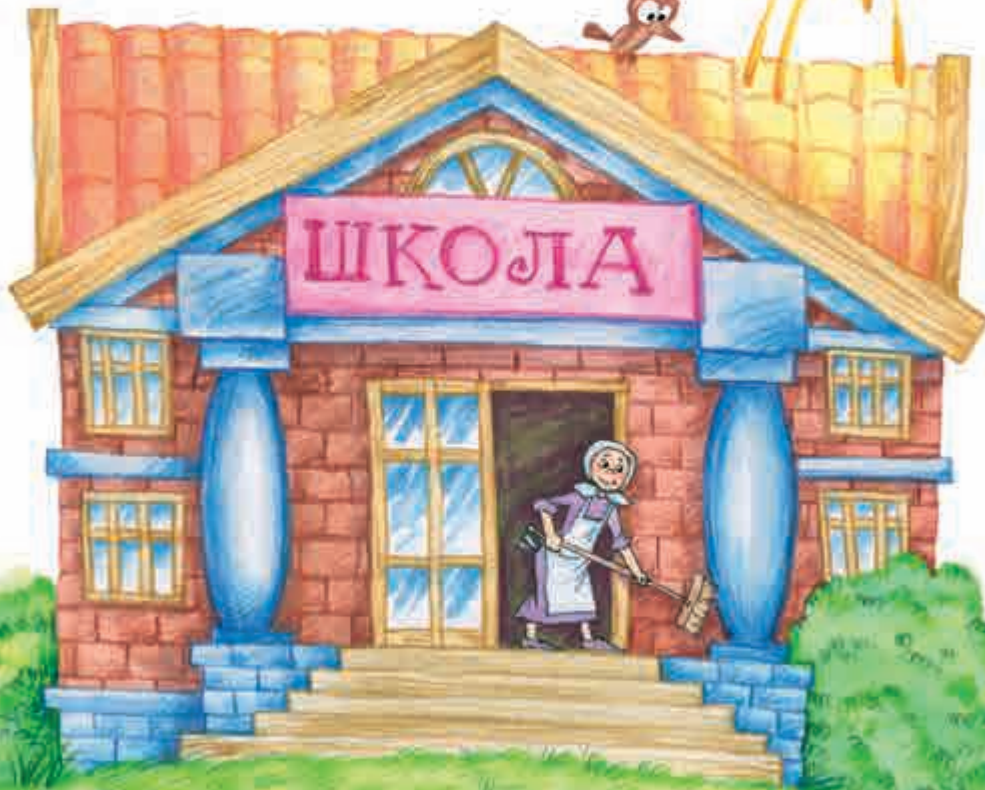

*Ти розкрив книжку — привіт!
Я давно хотів тобі розказати
про незвичайні пригоди
трьох іграшкових хлопчиків —*

*Непосидька,
М'якуша,
Нетака —
і...*

*правдиву історію Петруся
на прізвище
Матусин-Татусів*

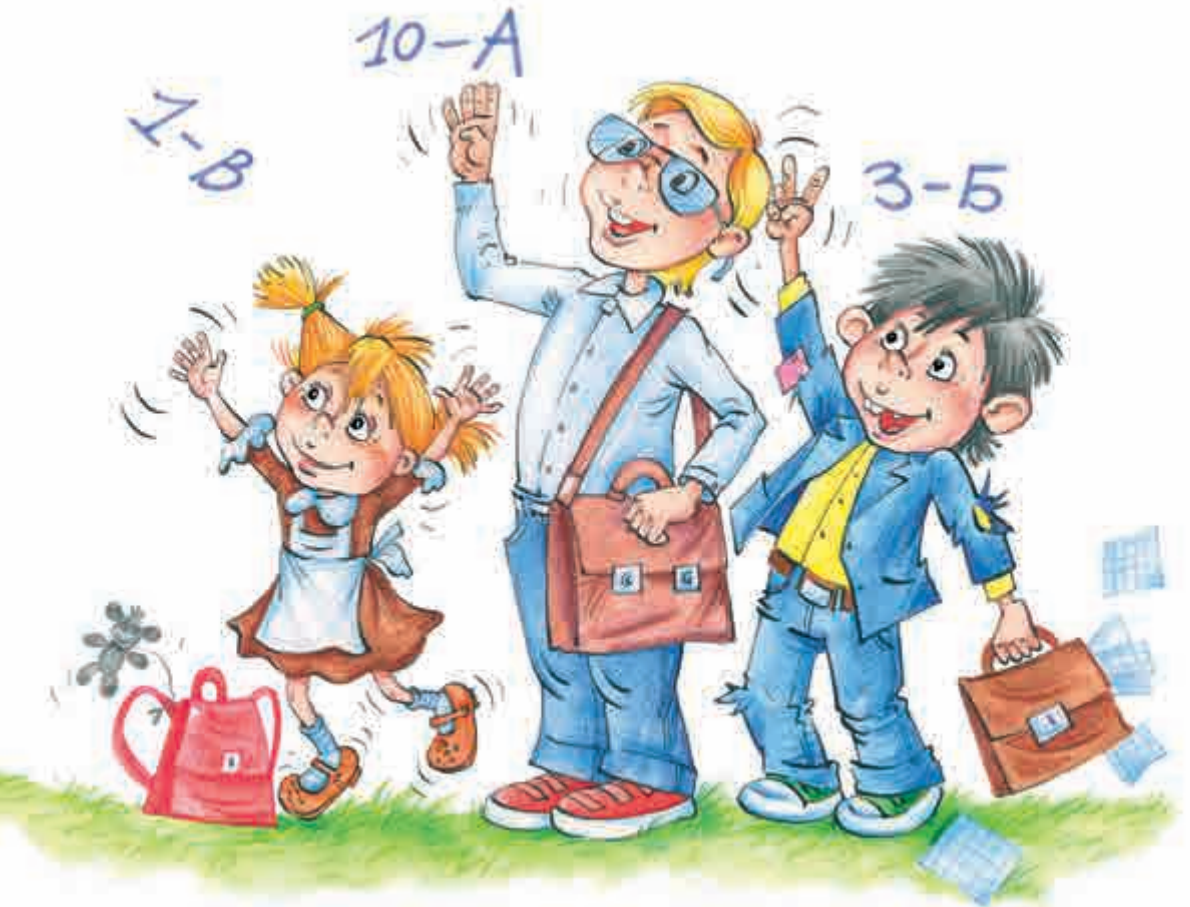
РОЗДІЛ ПЕРШИЙ,

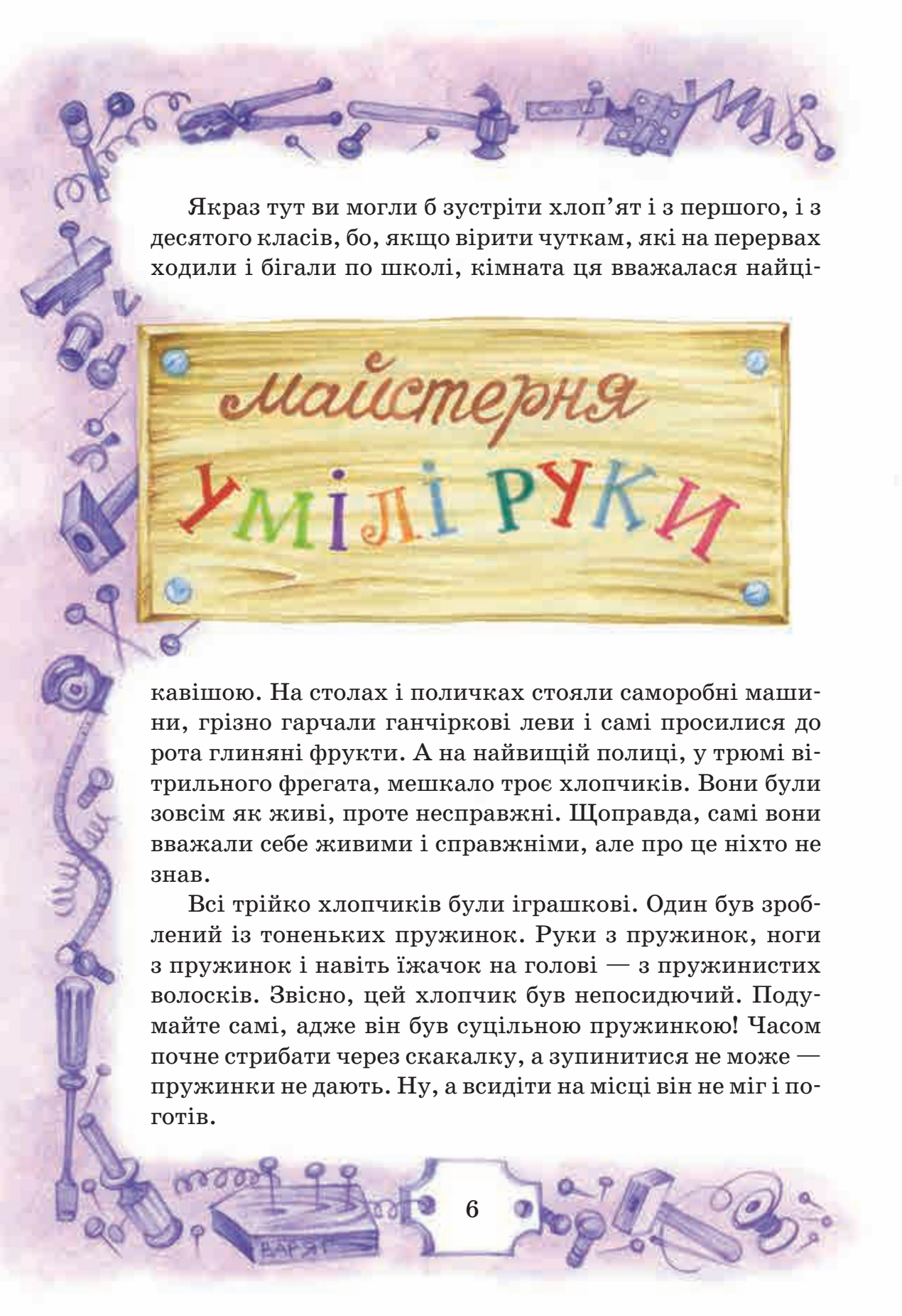
без якої ця історія не мала б початку

Чи знаєш ти, для чого у школах на дверях кожного класу висять таблички: 1-й «А», 3-й «Б» або, скажімо, 10-й «В»?

Гадаю, це для того, щоб учні перших класів не ходили в десятий, а десятого — в перший. Утім, хто зі мною не згоден — хай підніме руку і скаже свою думку.

Отож в одній школі була кімната, на дверях якої не писалося ні «1-й клас», ні «3-й», ні «Учительська», а висіла табличка, на якій різнокольорові букви ніби самі говорили: «Майстерня УМІЛІ РУКИ».

Якраз тут ви могли б зустріти хлоп'ят і з першого, і з десятого класів, бо, якщо вірити чуткам, які на перервах ходили і бігали по школі, кімната ця вважалася найці-

кавішою. На столах і полицках стояли саморобні машини, грізно гарчали ганчіркові леви і самі просилися до рота глиняні фрукти. А на найвищій полиці, у трюмі вітрильного фрегата, мешкало троє хлопчиків. Вони були зовсім як живі, проте несправжні. Щоправда, самі вони вважали себе живими і справжніми, але про це ніхто не знав.

Всі трійко хлопчиків були іграшкові. Один був зроблений із тоненьких пружинок. Руки з пружинок, ноги з пружинок і навіть їжачок на голові — з пружинистих волосків. Звісно, цей хлопчик був непосидючий. Подумайте самі, адже він був суцільною пружинкою! Часом почне стрибати через скакалку, а зупинитися не може — пружинки не дають. Ну, а всидіти на місці він не міг і поготів.

НАЙКРАЩІ РОБОТИ!
НАЙКРАЩИХ УЧНІВ!

Довелося його так і назвати: *НЕПОСИДЬКОМ*. І мав він власну пісеньку, яку співав навіть тоді, коли його не просили. Ось вона:

*Сама, сама під ніжки
Біжить, біжить доріжка.
Біжу, лечу — усюди встигну я!
Я рад побуть на місці,
Та як я можу сісти,
Коли не можу всидіти ніяк?
І ніжки із пружинок,
І ручки із пружинок —
Виблискують на сонечку вони...
Сама, сама під ніжки
Біжить, біжить доріжка...
І спробуй Непосидька дожени!*

Другий хлопчик був зовсім інакшим. Його зроблено із пластиліну. Кругленький, гладенький, дуже ніжний. Морозної днини кам'янів так, що рук не розчепиш. А у спеку ставав м'яким і липким — ніг від підлоги не одірвеш. Та і зв'язуватися з ним не квапся — зав'язнеш. І ледачий настільки, що слова не витягнеш.

Та вже коли що скаже, то обов'язково розумне, бо часу на роздуми мав більш ніж треба. Було, придумає щось цікавеньке, схоче про це сказати:

— Гей, хлопці, а що я зна...

— Що, що? — запитають його.

— Е-е-е... а-а-а потім скажу, — ще й позіхне. Суцільний м'якуш якийсь.

Так і прозвали його: *М'ЯКУШЕМ*.

І в нього була своя пісенька — пісенька-позіхалка. Але співав він її рідко, у перепочинках між сном, коли перевертався з боку на бік. Ось послухайте, яка вона:

Заболять боки — на спину
Повернусь я спроквола.
Адже спина з пластиліну,
Як подушечка, м'яка.
Я полежати охочий,
Після цього — подрімати.
Одного я вельми хочу:
Був би день коротший ночі,
Щоб я довше міг поспа-а-ать.

А третій хлопчик не був схожий ні на першого, ні на другого. І все тому, що зроблено його з дуже твердого сучкуватого дерева, яке не кожна пилка візьме. Весь якийсь необтесаний, незграбний, брови завжди насуплені, і все робив не так, все — навпаки. Скажуть: «Сядь!» — він підведеться. Скажуть: «Іди!» — він стоїть. Якщо добре — говорить «погано», якщо погано — говорить «добре», і завжди любив примовляти «не так» та й «не так».

Тож і прозвали його: *НЕТАКОМ*. Краще не придумаєш, хоч скільки думай.

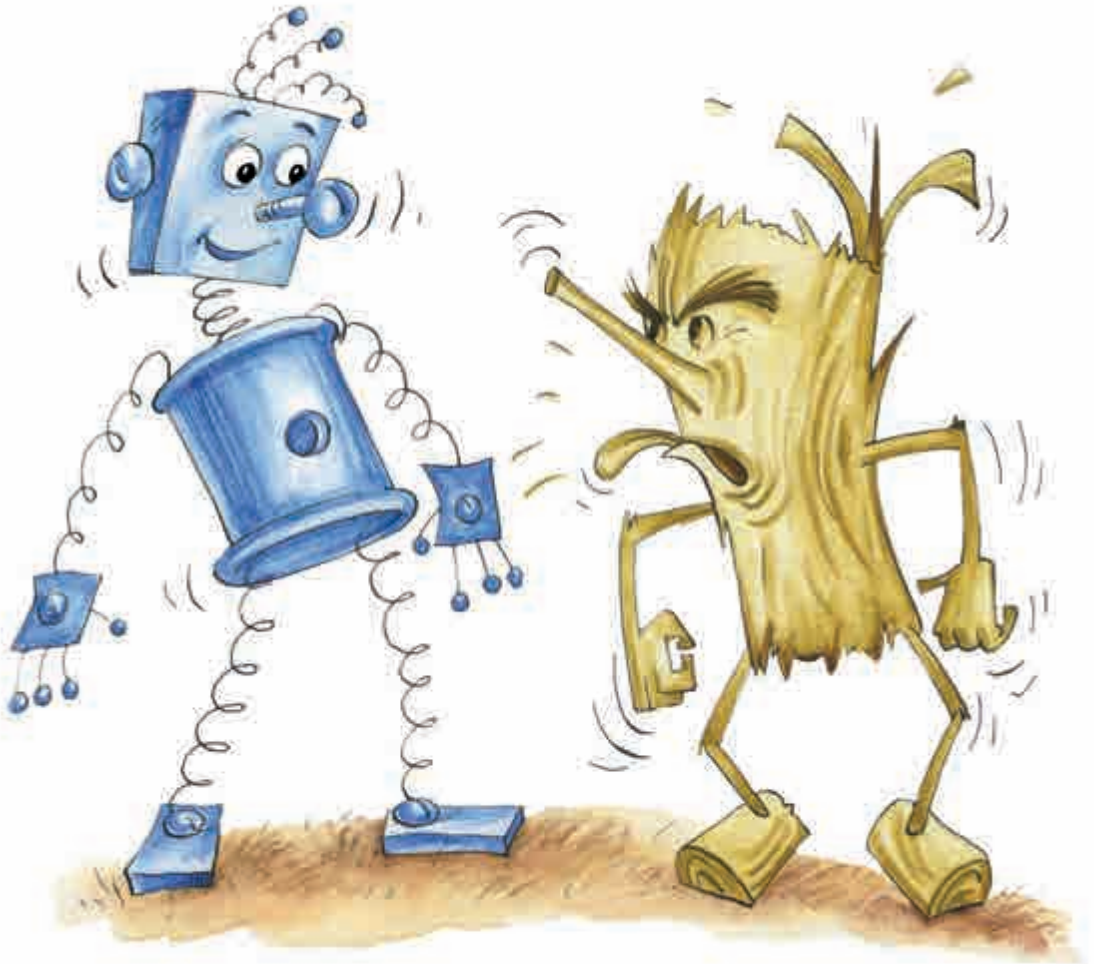
Звичайно, й у нього була своя пісенька — пісенька-нетакалка, і співав він її своїм дерев'яним, тріскотливим голоском завжди невлад, найчастіше, коли інші спали. Послухайте і її:

Ох, смішний народ оцей —
Навпаки у нього все:
За столом сидять, їдять
І чомусь щоночі сплять.
Й тротуаром, і траввою
Ходять вгору головою.
Хто ж порядок наведе?
Шкереберть усе іде.
В цілм світі — знає всяк —
Правильно лиш ходить рак.
Так!

Хоча хлопчики не вміли ні читати, ні писати, але не-уками їх назвати не можна: адже вони мали справу тільки з освіченими людьми — учнями третього класу!

Щоправда, лічити іграшкові хлопчики вміли лише до дванадцяти, бо більше дванадцятки в цій школі нікому не ставили. Зате вони чудово знали, як змайстрована рогатка, чому в щоденниках замість «двійок» бувають дірки і чому в математичні задачки, туди, де стоїть розв'язок, потрапляють розлаписті та хвостаті плями. Все це вони знали тому, що у хлоп'ят від них жодних секретів не було. Вже хто-хто, а іграшкові хлопчики вміли тримати язика за зубами.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

Природи починаються

Якось уранці, коли спекотне червнєве сонце зазирнуло в кімнату і розбудило іграшкових хлопчиків, вони не впізнали школи. Сталося щось неймовірне: з коридорів не лунали крики, в класах не гриміли стільці й парти, жодні двері не прищипували дівчачих кісок і жоден портфель... А втім, це вже неважливо. Важливо те, що всю школу заповнила тиша, незвичайна і незрозуміла.

— Що, що? Що трапалося? — перелякано застрибав Непосидько. — Може, друзі, я оглух? Чи мені у вуха потрапила вата?.. Нетаку, ану заглянь! Та не в ніс, а у вуха, сюди...

— Там дірка, — пробурчав Нетак, колупнувши пальцем у вусі приятеля. — А має бути вата!

— Ти мене чуєш? — закричав Непосидько.

— Ні.

— Чому?

— Не хочу.

— Ану скажи «А»!

— «Б», — сказав Нетак і висолопив язика.

— Але ж я все чую, — зрадів Непосидько і кинувся цілувати дерев'яного друга. — Це, певно, хлопці перестали в коридорах бешкетувати.

— Ні, не перестали! — розсердився Нетак, бо й сам був відчайдушним пустуном.

М'якуш теж хотів щось сказати, але передумав, а оскільки рот уже був розкритий — позіхнув. Не пропадати ж роботі!

Все стало ясно, щойно прочинилися двері й у кімнаті з'явилися щітка й ганчірка, а слідом за ними зайшла прибиральниця тітка Глаша. Вони завжди ходили разом, бо без тітки Глаші ні щітка, ні ганчірка нічого робити не хотіли.

Стара прибиральниця була жінкою суворою, дисципліну й порядок шанувала понад усе. Ніхто з учнів не пам'ятає, щоб тітка Глаша стрибала по партах або стріляла з рогатки, ніхто не бачив у неї на лобі або під носом чорнила. Сама ж вона сторожеві дядьку Єгору говорила: «Якби я була директором цієї школи, всі ці мурзилки-мазилки ходили б у мене як шовкові, як по зошиту в косу лінію!..» Та що вже й казати, тітка Глаша пречудово бачила навколо все, окрім павутини на стінах.

Отож поставила вона в куток свою стару, облісілу щітку, порозчиняла вікна, двері і вигукнула:

— Ну, слава Богу, виїхали!

— Хто виїхав? — запитали хлопчики.

Тітка Глаша подивилася на поличку, де жили малюки.

— А, це ви! — зітхнула вона. — Виїхали, виїхали діти до табору. А вас, бідолах, залишили. О-хо-хо! — і, узявши в руки Непосидька, щіткою прочистила його пружинки.

Нетака вона протирати не стала — узяла його в руки та й одразу поставила, бо в палець уп'ялася шпичка.

— Ну й шорсткий! — похитавши головою, сказала вона і заходилася вибивати пилюку з вітрил старого фрегата.

— А як же ми? Як же ми? — репетував Непосидько. — Це нечесно: виїхати до табору і не взяти нас! Вони не мали права! Адже ми незавершені!..

Тітка Глаша не бачила, завершені чоловічки чи незавершені. Але це була чистісінька правда.

Зважте самі. У Непосидька бракувало одного гвинтика, який мав скріпляти пружинки рук і ніг. Тому на його залізному животі, саме там, де у школярів бувають пряжки від поясів, виднілася дірка з різьбленням. Звичайно, без такого важливого гвинтика Непосидько за літо може геть розхитатися.

А дерев'яний Нетак?

Цей весь складався з самих сучків і задибочок — просто необтесаний хлопчисько. До нього ще треба як слід докласти руки і відшліфувати. Ну, а М'якуша і зовсім залишили недоліпленим. Бракувало одного вуха, права нога була коротша від лівої.

— Що ж тут вдієш! — примовляла стара прибиральниця, переставляючи хлопчиків з місця на місце, щоб ганчіркою краще витерти палубу фрегата. — Які майстри, така й робота!

М'якуша тітка Глаша розглядала довше за інших, бо на його животі були надряпані якісь слова. Прибиральниця крутила пластилінового товстуна перед очима, а потім прочитала вголос:

Більше на животі нічого не помістилося, тому «...ПА-ТИ» залізло на спину.

Тітка Глаша поставила М'якуша на місце й сама у себе запитала:

— Це хто ж такий Матусин-Татусів?.. Чи не той самий Петрусь, якого до табору не відпустили? Ну й дивне ж у нього прізвище: Матусин-Татусів! Отже, по татусеві він Матусин, а по матусі — Татусів! — пояснила сама собі тітка Глаша і, зітхнувши, додала: — Бідолашна дитина!

«Бідолашна дитина»? З цим Непосидько, М'якуш і Нетак не хотіли погоджуватися.

Який же він бідолашний, якщо його щодня до школи привозили на батьковій машині! Сніданки йому з собою давали такі великі, що вони займали весь портфель і зошити доводилося прив'язувати зверху. З'їдати такі сніданки було нелегко, але, на думку М'якуша, це не така вже й біда. Сам М'якуш завжди із заздрістю позирав на Петрусеві бутерброди й курячі ніжки, які стирчали з портфеля...

Так вони думали про Петруся, поки на підлогу, грюкнувши, не впала щітка тітки Глаші. І тут пригадалося, що самі вони покинуті, забуті в порожній, запилюженій і задушливій кімнаті. Покинуті незавершені чоловічки. Тож треба спершу подбати про себе.

— Що ж нам тепер робити? — запитав М'якуш.

— Втікати! — дзвякнув Непосидько.

— А ку-уди?

— У літній табір, до дітей!

— Куди? — перепитав Нетак і, зіп'явшись навшпиньки, визирнув на вулицю.

Непосидько і М'якуш зробили те саме. Тепер усі троє мовчали і думали: «Утікати? Самим?.. Але ж як?»

Адже все своє життя вони прожили в цій кімнаті і що робилося там — у дворі на вулиці, у великому галасливому місті, — вони не знали.

Тітка Глаша й далі прибирала: підмітала підлогу, витирала підвіконня і разом ретельно перемивала кісточку шкільним пестунам. Вона любила побурчати, хоча все-таки була жінкою доброю. Іграшкowi хлопчики знали це і гадали, що її добре серце зроблено не інакше як із пластиліну. Проте у її присутності втікати не наважувалися. Вони почекали, поки тітка Глаша доприбирала, узяла щітку й ганчірку, вийшла з кімнати, замкнула двері на ключ, двічі прокрутивши його в замку, і лише потім...

